N° 38. Donderdag 17 September 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f5.- 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in éens schenken van f 100, zijn donateur(trice)

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* toegezonden

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Verslag over het jaar 1906, *)

uitgebracht ter Alg. Verg. der Afd. 's-Gravenhage, gehouden op Donderdag 28 Maart 1907.

In het afgeloopen jaar zag het Bestuur met leedwezen zijnen Vice-President, den Heer G. P. H. H. Gonggrijp, heengaan, die metterwoon Den Haag heeft verlaten. Het Bestuur verloor daardoor een zeer bekwaam en ijverig lid, aan wien het veel te danken heeft. Meerdere mutatiën hadden niet plaats, zoodat het Bestuur, behoudens boven aangegeven wijziging, gelijkelijk samengesteld is als ten vorige jare. Ondanks vele pogingen daartoe aangewend is het Bestuur er niet in geslaagd zelf eenen plaatsvervanger te vinden, zoodat de keuze straks aan deze Vergadering zal worden overgelaten.

Omtrent de werkwijze van het Bestuur valt niets bijzonders te releveeren; alleen zij vermeld, dat de instelling van een Dagelijksch Bestuur — zooals aanvankelijk reeds verwacht — eene groote tegemoetkoming is gebleken en zeer heeft medegewerkt tot bespoediging in het afdoen van zaken.

Wat het aantal leden betreft, moet ook thans weer, evenals ten vorigen jare worden vermeld, dat het achteruit gaande is.

Op 1 Januari 1907 telde de Afdeeling 918 leden en donateurs, zijnde eene vermindering van 23 leden.

Werd in het vorige Verslag vermeld, dat het Bestuur voor de Afdeeling rechtspersoonlijkheid wenschte te verkrijgen, thans kan worden medegedeeld, dat — in overeenstemming met de besluiten der Alg. Vergaderingen onzer Afdeeling van 31 Maart 1906 en 19 Mei d. a. v. — die rechtspersoonlijkheid is aangevraagd en verkregen.

Hiertoe was noodig eene wijziging in het Reglement — thans de Statuten — der Afdeeling, welke den aard der Afdeeling geheel onaangetast latende, goedgekeurd door het Hoofdbestuur, door Uwe laatste vergadering werden vastgesteld. Bij Besluit van 1 December 1906, no. 84 werd op onze Statuten de Koninklijke goedkeuring verkregen. Wij spreken hierbij de hoop uit, dat de jonge persoonlijkheid moge gedijen en zich spoedig thuis zal voelen in de nieuwe woning die voor haar in gereedheid gebracht wordt. Het voornemen toch bestaat om met 1 Mei a.s., datum waarop de huurovereenkomst voor dit huis afloopt, den zetel onzer Afdeeling te verplaatsen.

Reeds lang was het idee bij enkelen onzer Bestuursleden opgekomen, dat het gewenscht zou zijn eene localiteit te bezitten, waarin alles wat direct onze Vereeniging betreft, zetel van Hoofd- en Afdeelingsbestuur, vergaderzaal, leeszaal en Boeatan, zou zijn vereenigd, m. a. w. een eigen vereenigingsgebouw, en lang ook werd hier te vergeefs naar rondgezien, daar het niet makkelijk bleek de eischen van geschikte ligging en grootte en die van niet al te hoogen prijs te vereenigen. Ten slotte werd een huis gevonden in het Heulstraatje, thans afgebouwd, dat geen buitensporige huur doende, geacht kan worden door zijne centrale ligging aan het beoogde doel te zullen voldoen. Ook het Hoofdbestuur en Boeatan vereenigden zich met de voegingsplannen; zooals U bekend zal zijn wordt thans Boeatan verplaatst, naar het nieuwe gebouw, ook het Hoofdbestuur zal zich daar vestigen en over enkele maanden rekenen wij ook alles wat onze Afdeeling betreft daarheen te hebben overgebracht. Eenparig was dit Bestuur van oordeel, dat de voorgenomen bijeenvoeging wenschelijk was en veel er toe zal bijdragen het aanzien onzer Vereeniging, en natuurlijk ook van onze Afdeeling, te doen stijgen en wij twijfelen er niet aan dat de uitvoering dezer plannen instemming zal vinden bij onze geheele Afdeeling.

Evenals vorige jaren trachtte het Bestuur door het doen houden van lezingen de belangstelling voor onze Vereeniging meer op te wekken. In het afgeloopen winterseizoen traden 3 sprekers op, n.l. de Heer J. C. van Eerde, die als onderwerp genomen had het Lombok-meer, en vele wetenswaardigheden te hooren gaf; de Heer A. C. Kruyt, die eene zeer belangwekkende lezing hield over de rechtsbegrippen bij de Toradja's en eindelijk Mej. Nora Schalkwijk, die elders een aardige lezing had gegeven over de Wajang litteratuur en ons daarom was gerecommandeerd.

Intusschen, al meenen wij ook te mogen zeggen, dat onbetwistbaar de eerste twee lezingen het komen in elk opzicht waard waren, toch bleek alweer ten duidelijkste hoe weinig werkelijk belang bij de overgroote meerderheid der leden is te vinden. De opkomst bij de lezingen, vooral bij de tweede was zeer teleurstellend. In het belang der lezingen en der Afdeeling ware het te wenschen, dat hierin een blijvende verandering kome.

Van de leeszaal werd — volgens bericht van den Algemeenen Secretaris — vrij druk gebruik gemaakt, wat nog meer toegenomen is, nu door het Bestuur besloten is, de voornaamste dagbladen uit Indië zich zelf aan te schaffen. Uit gebrek aan de noodige geldmiddelen moest het Bestuur — hoewel noode — zich voorloopig bepalen tot een vijftal der voornaamste bladen. Het hoopt echter in de gelegenheid te zullen komen op den ingeslagen weg door te gaan.

Wat de verschillende commissiën betreft, wordt opgemerkt, dat al luiden de verslagen over haar werk in het afgeloopen jaar niet geheel ongunstig, toch toch nog lang niet mag worden aangenomen, dat het desideratum bereikt is.

Zie Bijlagen A, B en C.

Uit deze rapporten blijkt dat onze Vereeniging en speciaal ook onze Afdeeling werkelijk in bestaande behoeften kan voorzien; zij heeft reden van bestaan en haar programma behoeft geenszins beschouwd te worden als van te wijdsche strekking. Doch om haar doel te bereiken, heeft zij behalve een krachtig, eensgezind Bestuur, noodig medewerking en sympathie van al hare leden; is het een vereischte, dat ook de leden hunne belangstelling hechten aan haar werken en streven, haar niet alleen hunnen financieelen maar ook hunnen moreelen steun geven. Wij eindigen dit verslag daarom met de hoop uit te spreken, dat — vooral nu onze Afdeeling eene eigen persoonlijkheid heeft verkregen — onder de leden het begrip van Vereenigingsleven meer en meer zich moge ontwikkelen.

w.g. De Voorzitter:
G. L. KEPPER.

De Secretaris:
G. C. DOUWES DEKKER.

Bijlage A.

VERSLAG over 1906 der Commissie van hulp aan werkzoekenden en van raad aan naar Indië vertrekkenden.

Gedurende het Verslagjaar konden wederom aan enkele werkzoekenden betrekkingen worden bezorgd.

Aanvragen om adressen van- en verdere inlichtingen omtrent de jonge vrouwen, die als gouvernante of kinderjuffrouw naar Indië willen, kwamen nog al eens voor; meestal gevolg der advertentie in het Kol. Weekblad.

Twee en negentig personen werden door den secretaris te woord gestaan, die inlichtingen vroegen; hulp en steun verzochten; voor verleende hulp kwamen bedanken enz. terwijl ook schriftelijk veel werd behandeld.

Door het menigvuldig binnenkomen van verzoeken door jonge lieden om hulp en steun om in Indië in 't landelijke geplaatst te worden, kwam de Commissie er toe, eene circulaire te zenden aan aan de directiën van alle cultuurmaatschappijen en Landbouwondernemingen in Nederlandsch Indië, waarin het bestaan onzer Commissie werd medegedeeld, alsmede het doel door haar beoogd en hoe zij dat doel tracht te bereiken, met verzoek, zulks ter kennis van hunne leden te brengen. Helaas! tot dusver zonder succes.

Aanbiedingen van en vraag naar baboes voor de terugreis naar Indië kwamen weder veel voor.

Gedurende het verslagjaar werden in het register opgenomen 11 en afgevoerd 14 personen; als: 3 wegens vertrek naar Indië; 7 die onze hulp niet meer noodig hadden; 1 door in 't huwelijk treden, en 3 die op onze aanbeveling een betrekking gekregen hebben. Op 't eind van 1906 kwamen nog in 't register voor: 38 personen, waarvan 18 voor eene betrekking in aanmerking wenschen te komen, en 20 aanbeveling vragen voor het geven van lessen, het verrichten van naaiwerk, waarnemen van agentschappen, enz.

's-Gravenhage, 30 Maart 1907.

Namens de Commissie,
Voorzitter:
R. HUIJGEN DE RAAT.
Secretaris:
G. C. A. DE WITT.

*) Eerst dezer dagen ontving de redactie-Commissie van de tegenwoordige secretaresse Mej. Elise Haighton, dit verslag ter plaatsing, dat wel eenigszins als mosterd na den maaltijd komt.

Bijlage B.

VERSLAG der Commissie tot raadverschaffing betreffende huisvesting, onderwijs, enz., over het jaar 1906.

De Commissie kan evenals de vorige jaren mededeelen, dat haar doel wordt bereikt en het vragen om inlichtingen steeds toeneemt.

Aan 157 personen werden inlichtingen verstrekt; adressen opgegeven van pensions, omtrent gemeubileerde kamers en beneden en bovenhuizen; scholen, doktoren, zingen, teekenacademie enz. enz.

Door verschillende families werden de pensions, waarin zij hun verloftijd hadden doorgebracht, warm aanbevolen onder dankbetuiging voor de verstrekte inlichtingen.

Van de 12 aanvragen, binnengekomen om in het register te worden opgenomen, werden 8, voorzien van goede getuigschriften, geplaatst; terwijl 14 pensions in den loop van het jaar werden geschrapt wegens vertrek en om verschillende redenen.

Klachten over minder goede behandeling in door-ons aanbevolen pensions kwamen tweemaal voor, welke na onderzoek bleken gegrond te zijn.

Door vertrek naar elders, trad den voorzitter, de Heer G. P. H. H. Gonggrijp af, zoodat de Commissie nog bestaat uit:

Mevr. M. ten Bosch-Busscher, wd. Voorzitster,
G. C. A. de Witt, Secretaris,
Dr. H. H. Hijmans en
Mevr. A. J. de Voogt-Knel.

Bijlage C.

Commissie van Opvoeding en Onderwijs.
Verslag over 1906.

Namens de Commissieleden deelt ondergeteekende bij dezen mede, dat, hoewel de belangstelling der leden in het werk, hetwelk deze Commissie bereid is te verrichten, steeds veel te gering blijft, in het afgeloopen jaar door haar niettemin zoowel direct als indirect enkele jongelui een deugdelijk tehuis is bezorgd. Niets echter zou haar meer genoegen doen dan te worden overladen met arbeid.

Namens de Commissie,
ELISE A. HAIGHTON,
Secretaresse.

Bijlage D.

REKENING EN VERANTWOORDING DER GELDEN VAN DE AFDEELING 'S-GRAVENHAGE OVER 1906.

Inkomsten.

Aan saldo 1 Jan. 1907	*f* 176.06
„ contributies over 1906	„ 2.052.99
„ oude contributies	„ 16.60
„ huur huis 21 Galileïstraat	„ 480.—
„ lezingen	„ 59.35
„ verkoop van kaarten, leden	„ 3.—
Gerestitueerd door Mevrouw Hechtermans	„ 60.—
Huur van 2 kasten „Vrede door Recht„	„ 20.—
	f 2.864.—

Uitgaven.

Aan huur Bureau leeszaal enz.	*f* 500.—
Salaris Algemeene Secretaris	„ 600.—
Afgedragen aan Penningmeester Hoofdbestuur	„ 496.50
Aan huur huis Galileïstraat 21	„ 337.50
Onderhoud meubels huis Galileïstraat 21	„ 38.05
Aan Mevr. van Zuijlen	„ 31.91½
Afgevaardigden Vergadering Hoofdbestuur	„ 35.75
Porto's, kleine rekeningen, couranten en propagandeering	„ 226.50½
Saldo in kas	„ 283.71
Totaal	*f* 2.864.—

BALANS OVER 1906.

Saldo aan meubilair	*f* 400.—
Saldo in kas 1 Januari 1906	„ 176.06
Aan contributies	„ 2.065 59
„ huur huis Galileistraat 21.	„ 480.—
„ lezingen	„ 59.35
„ verkoop van kaarten	„ 3.—
Huur van 2 kasten van „Vrede door Recht„	„ 20.—
Aan restitutie van Mevrouw Hechtermans	„ 60.—
	f 3.264.—
Aan diverse uitgaven	*f* 2.580.29
„ saldo's	„ 283.71
Afschrijving meubilair	„ 100.—
Saldo in meubilair	„ 300.—
	f 3.264

De Penningmeesteres der afdeeling 's-Gravenhage
(w.g.) M. TEN BOSCH BOSSCHER.

's-Gravenhage, 23 Maart 1907.

Voor copy conform,
De Secretaris van het Hoofdbestuur
L. P. F. SCHIMPF.

's-Gravenhage, 23 Maart 1907.

De Commissie van verificatie.
Gezien en goedgekeurd,
(w.g.) P. ZEIDEL, F. PH. SCHRÖDER, H. G. TERSTEEG.

Zeer nuttige Tentoostelling.

Uit Leiden deelt men ons mede:

De tweede der vacantietentoonstellingen in 's Rijks Ethnographisch Museum gehouden, is op 7 dezer afgeloopen. Verleden Woensdag werd geopend de derde en laatste Tentoonstelling, voorwerpen van de eilanden **Bali** en **Lombok** en van **Celebes** bevattende. Wij zijn overtuigd, dat deze Tentoonstelling in het bijzonder de aandacht zal trekken van allen, die niet alleen belang in de kennis van onze Oost, maar ook belang in de kennis der inlandsche kunst en kunstnijverheid stellen.

Onder meer zal deze Tentoonstelling te zien geven de voorwerpen, verzameld door den schilder W. O. J. Nieuwenkamp, gedurende zijn laatste reis op Bali en die, herkomstig van de laatste krijgsverrichtingen op Bali en Celebes, voor zoover die door de Regeering aan 's Rijks Ethnographisch Museum werden afgestaan. Vooral zijn die voorwerpen merkwaardig, welke als proeven der inlandsche kunst op Bali kunnen worden aangemerkt, eene kunst die op den ouden hindoegodsdienst is gebaseerd en die vele eeuwen geleden over het grootste gedeelte van den Maleischen Archipel heerschende, voor den Islam aldaar heeft moeten wijken, en op Bali zijnen laatsten schuilhoek heeft gevonden. Beeldhouwwerk van steen en hout, schilderwerk, goudsmidswerk enz. zijn in grooten getale vertegenwoordigd en geven een hoogen dunk van de kunstvaardigheid dier inboorlingen.

Met aandrang wekken wij de lezers van het Koloniaal Weekblad op, deze zeer merkwaardige tentoonstelling te gaan bezoeken.

Uit de Troonrede.

«Zee en landmacht, zoowel in het moederland als in de koloniën, vervullen hare taak met ijver en toewijding. Omtrent de burgerlijke ambtenaren kan in denzelfden zin worden getuigd.

Met ernst wordt er naar gestreefd, de versterking van het Nederlandsch gezag in verschillende deelen van den Oost-Indischen Archipel ten bate van de bevolking dier streken te doen komen.

Wetsontwerpen zijn in voorbereiding, strekkende om de bepalingen betreffende de kustvaart in Nederlandsch-Indië te verruimen, en tot vaststelling der kenmerken van het Nederlandsch onderdaanschap van hen, die uit Nederlandsch-Indië herkomstig zijn.

Binnenkort zullen U voorstellen bereiken tot regeling van de wijze van beheer en verantwoording van de geldmiddelen der koloniën Suriname en Curaçao».

Wanneer we zoo de koloniale paragraaf, uit het Staatsstuk gelicht, aan een nadere beschouwing onderwerpen, kunnen we niet nalaten op te merken, dat zij aan soberheid weer weinig te wenschen laat.

De dankbare tevredenheid, uitgesproken ten aanzien van den algemeenen toestand der koloniën in menig opzicht, dringt ons de vraag op of niet speciaal de politieke toestand in verschillende gewesten van Nederlandsch-Indië nadere vermelding had verdiend met het oog op de pessimistische beschouwingen, waartoe, met name wat Atjeh in het bijzonder aangaat, de feiten van den laatsten tijd aanleiding gaven.

Aangenaam was het ons de verzekering te erlangen van het ernstige streven om de versterking van het nederlandsch gezag in verschillende deelen van den Oost-Indischen Archipel ten bate van de bevolking dier streken te doen komen; ook de bevestiging te bekomen van het reeds bekende feit der goede uitkomsten met de desa-loemboengs op Java verkregen; maar ware het hier b. v. niet de plaats geweest, om ten aanzien van Oost-Indië in het kort den stand van het vraagstuk uiteen te zetten der meerdere deelneming van het inlandsch element, aan het bestuur enzoovoort van het land, in het kort de richting te traceeren, waarin in dit opzicht verder zal worden gestuurd ten aanzien van de West met een enkel woord te gewagen van den stand en de vooruitzichten der voor Suriname zoo gewichtige bacoven-cultuur?

De in uitzicht gestelde nieuwe maatregelen van wetgeving, drie in getal, en respectievelijk behoorende tot het economisch, politiek en financieel gebied, zijn zeker niet van belang ontbloot. De uitbreiding van het beginsel der verruiming van de bepalingen betreffende de kustvaart in Nederlandsch-Indië, reeds ten aanzien van Sabang en Poeloe Laoet, wettelijk gesanctioneerd, kan aan het verkeer in den archipel slechts ten goede komen, terwijl de vaststelling der kenmerken van het nederlandsch onderdaanschap, die uit Nederlandsch-Indië herkomstig zijn, mogelijk er toe kan bijdragen de scherpe kantjes van het Chineezen-vraagstuk weg te nemen, en de regeling van de wijze van beheer en verantwoording van de geldmiddelen der koloniën Suriname en Curaçao in een chronisch geworden behoefte zal voorzien. Maar . . . . . Neen, we vergeten niet, dat voor Oost-Indië zooveel nog wacht op de nog steeds aanhangige meerdere financieele zelfstandigheid, moge deze maatregel ten spoedigste eene beklonken zaak wezen, evenals wat Suriname betreft de doortrekking van den spoorweg, waarop ook daar naar het schijnt veel nog wacht.

Nederlandsche kolonisatie in Azië en hare critici,

door

M. A. VAN HEEKEREN.

III.

(*Vervolg en het slot van N°. 37.*)

Hoe zij er aan komen? Dat vraagt men nog hier in Nederland, waar de minste feil in ons koloniaal beleid wordt opgeblazen tot een misdaad, waar men niet schroomt, in zijne zucht, om toch te kunnen afbreken, fouten te *zoeken*, waar men telkenmale met beide handen de gelegenheid aangrijpt, om veelal op losse, omtrent nimmer van belangelooze zijde verstrekte gegevens of om de erkende fouten van den enkeling, waarvoor overigens meestal evenzeer verschoonende omstandigheden zijn aan te voeren als voor de steeds vergoelijkte eigenaardigheden der te leiden volkeren, de eer te bezoedelen van allen, die daar ginds onder dikwijls moeilijke omstandigheden, het vaandel dienen, zoo burger als militair? Hoe zij er aan komen? Vraagt het hun, die in hun — neen! neen! geenszins lofwaardig, maar onbillijk, schadelijk verlangen naar een dadelijke, getrouwe copie der toestanden hier, met eene ontwikkeling van eeuwen en eeuwen achter ons, in een land, waar die ontwikkeling nog in hare kindsheid is, niet aarzelen den steun te aanvaarden van hen, wier grootste en eenige kracht in niet altijd belangelooze overdrijving ligt, ja veelal niet schromen deze taktiek de hunne te maken.

Hoe zij er aan komen?

Het oordeel in den vreemde wordt niet bepaald door de degelijke, steekhoudende critiek van deskundige zijde geoefend, maar met de eigen tekortkomingen, in het voor tekortkomingen zoo vatbaar koloniaal beleid, dagelijks voor oogen, tracht men die te vergoelijken met de fouten van anderen en grijpt men daartoe zelfs naar den tastbaren leugen, en waar vindt men dien beter, met den toch nog noodigen schijn van waarheid, dan in de critiek van hen, die in Neerlands kolonialen arbeid het eigen volk verguizen, voor utopieën, stokpaardjes of zelfs de meest banale nieuwtjesjagerij in dienst van den tijdgeest, die naar sensatie maar vooral toch sensatie verlangt, welke de noodige emotie geven moet? De engelsche koning, die zijn koninkrijk voor een paard bood, is door alle eeuwen heen bekend gebleven, maar wie weet hoevelen er thans om al het heil van hun land voor geen dubbeltje emotie zouden willen missen?

Het oordeel in den vreemde wordt niet bepaald door wat Nederland in zijne kolonie werkelijk te zien geeft — een arbeid, die den toets met den kolonialen arbeid van eenige andere natie, welke ook, glansrijk kan doorstaan — wordt ook niet bepaald door ernstige studiën van vreemdelingen, als Clive Day, Money, Chailley, Lamothe, Anton, Clarck en anderen, maar regelt zich — we zagen het hiervoren — tot in de meest gezaghebbende kringen in den vreemde naar de praatjes van hen, die al hun kennis betreffende onze kolonie putten uit den grooten voorraad van leugens — om bestwil — van nederlandsche critici.

De tijd is voorbij, dat een Multatuli het oude nederlandsch koloniaal régime zijne heftige aanklachten in het gezicht kon slingeren, zonder dat de echo in den vreemde werd vernomen. De tijd is gekomen, waarin zooals de *Deutsche Kolonial Zeitung* van den 22en Juni jl. schreef: «die Kolonisation ist eine Kulturaufgabe, der sich keine grosze aufstrebende Nation entziehen kann», of, zooals de heer Marcel Saint Germain in zijne hiervoren aangehaalde rede minder idealistisch maar meer overeenkomstig de werkelijkheid opmerkte, dat: «L'expansion coloniale est done partout; c'est une nécessité mondiale, c'est pour l'industrie et le commerce des peuples modernes une question de vie ou de mort."

En ziet daar nu in zulken tijd een klein volk dat zich uit vroeger dagen, toen nog van geen «Kulturaufgaube» of van quaestie van leven of dood voor handel en industrie der moderne staten sprake was, een uitgestrekt koloniaal bezit heeft weten te behouden, en niet beter weet te doen dan op het eigen beheer onbillijke, afbrekende critiek te oefenen en aldus in den vreemde de meening te wekken, dat het zich niet langer voor deze taak berekend acht. Beseft men dan de verzoeking niet, juist waar het 'n klein volk betreft, waarvoor een gevoel van compassie immers meebrengt, het van een taak te ontlasten, die het blijkbaar te zwaar wordt langer te torschen?

Wij gelooven, dat het, in deze tijden van koloniehonger toch voor de hand liggend denkbeeld eener eventualiteit, van zulke verzoeking te wachten, ten onzent niet genoegzaam die aandacht heeft, welke het verdient, anders ware voorzeker ook een beroep op het nationaliteitsgevoel volmaakt overbodig, dat zich immers toch reeds verzetten moest tegen eene, op gezag van onverantwoordelijke nederlandsche critici op Neerlands koloniaal beleid geoefende afbrekende critiek van den vreemdeling, wiens tekorkomingen in de eigen koloniën dagelijks minstens in gelijke, zoo niet in hoogere mate aan het daglicht komen?

Wanneer de Engelschman nu al honderd jaren lang in Zuid-Afrika zijn Kafferoorlogen heeft, die nu hier dan daar tot een uitbarsting komen en telkenmale niet dan ten koste van het leven van tienduizenden Matabelen, Zoeloes en anderen tijdelijk de oplossing van het Kaffervraagstuk verschuiven; zoolang hij zich in Oeganda heeft gevestigd, nu al meer dan zestien jaren, den strijd tegen de Massais heeft te voeren, wier uitroeiing om plaats te maken voor den blanken kolonist een zijner hooge commissarissen aldaar, sir Elliot, zich zelf niet ontzag te bepleiten als een dure noodzakelijkheid; al meer dan honderd jaren tevergeefs poogt orde en rust onder de turbulente stammen op de noordwestelijke grens van zijn groot indisch rijk duurzaam te vestigen en telkens door raids van Waziris, Pathans en Afridis in het eigen, reeds gepacificeerd gebied wordt herinnerd aan dezer bestaan en hunne verachting van alle gezag; wanneer de Engelschman dit alles in de eigen koloniën phlegmatiek aanziet, hoogstens met een treurig berustend schouderophalen te kennen geeft, dat hij wel anders zou willen, zoo het anders ging, maar zijne philanthropen met schijnheilig gedoe zich ontzetten over den oorlog, dien Nederland nu al meer dan dertig jaren op Sumatra's Noordpunt had te voeren, daar kan, daar mag zulke vreemde inmenging niet zonder protest uitblijven. en zonder een „better mind yourselves."

Wanneer de Amerikaan op de Philippijnen in de eerste jaren van den opstand door het uitschot van zijn volk als volunteers dien opstand met „waterkuur" en „concentratie" laat onderdrukken, nog kortelings zijn heusche bloedhonden, in het voorjaar van 1906 per transportschip *Dix* te Manilla aangebracht, op de opstandelingen africhtte, den strijd op den Dajo-berg op het eiland Soeloe, eveneens in het voorjaar van 1906, niet staakte voordat allen, duizend mannen, vrouwen en kinderen, tot den laatste waren omgebracht, bij den Panama-kanaal-aanleg zijne arbeiders door zijne gewetenlooze, dieÍachtige dienaren laat uitbuiten, mishandelen, daar mist de vrije burger onder den Star Spangled Banner het recht om zijne „menschlievende" behandeling te stellen tegenover de «dutch method», die slechts velde, wat weerstand bood of het, tengevolge van fanatisme en eigen roekeloosheid zelfverdiende lot onderging.

Wanneer de Duitscher, straks door de hand van den Nemesis getroffen, als het geknoei tot in hooge kringen aan het daglicht kwam, op heel ons indisch ambtenaarskorps den smet van oneerlijkheid tracht te werpen, daar kunnen we, mogen we zulks niet over onzen kant laten gaan, zonder den oostelijken buurman den spiegel voor te houden om naar zijn eigen beeld het recht af te meten om anderen te oordeelen.

Wanneer.... doch genoeg! Is dan elk gevoel van eigenwaarde afgestorven bij hen, die zulke critiek in den vreemde gedoogen niet alleen maar die aanmoedigen, bestendigen en zelfs ten deele rechtvaardigen, door naar de leer, dat het doel de middelen heiligt, alle critiek te billijken en te aanvaarden, hoe fel en onbillijk ook, zoo ze slechts ter dege doet uitkomen hoe ver het doel nog af is, dat men te bereiken oogt. Door zelfvernedering tot zelfverheffing, moge in geestelijk opzicht opgaan, op materieel gebied, dat het practische leven, ook het leven der volkeren, beheerscht, leidt zelfvernedering slechts tot vernedering en anders niet, en een natie, die zich zelve vernedert, verliest in den strijd om het bestaan dier volkeren, die de materieele winste boven de geestelijke stellen, en dat zijn voorshands nog alle, in de oogen dier volkeren ten slotte het recht op eene veelbegeerde plaats.

We kunnen niet anders dan dankbaar erkennen, dat het verzet tegen onbekookte critiek van den vreemdeling, als bij het Paasche-incident ten onzent niet uitbleef, doch ging het nuttig effect van zulk protest niet grootendeels verloren, waar nog steeds werd en wordt voortgegaan op den weg van leugen en overdrijving?

Doch, al moge dan de aan den nederlandschen goeden naam toegebrachte schade bij velen blijkbaar niet zwaar wegen, spreekt ook het utiliteitsbegrip hier weer niet ten sterkste tegen het veldwinnen in den vreemde van de averechtsche idee, dat de toestanden in onze kolonie zouden achterstaan bij die in andere koloniën?

Schreef E. de Waal reeds in zijne Nieuwe Reeks Aanteekeningen op Onze Indische Financiën (Dl. III blz. 275): «werkt mee tot de meest vrijzinnige staatkunde jegens den handel van alle volkeren op Nederlandsch Indië», waarbij hem wel is waar in de eerste plaats «een wezenlijke waarborg voor 't rustig voortleven van den Nederlandschen Staat» voor oogen stond, maar waarin toch ook reeds de erkentenis lag opgesloten, dat in onze groote kolonie ruimte te over was voor het vreemde particuliere initiatief, om naast het nederlandsche aan de ontwikkeling dier landen te arbeiden, hoeveel te meer doet zich thans, door de geleidelijke ontsluiting der buitenbezittingen de behoefte gevoelen aan zulke medewerking. En gelooft men dan die medewerking te erlangen door de negatieve reclame, die men thans maakt?

Resumeerende, meenen we dus te hebben betoogd, dat de hier door ons bedoelde critiek niet anders leiden kan dan tot schade van Nederland en Indië beide.

En waar die schadelijkheid voor ons vaststaat dringt zich de vraag op, hoe men deze zooveel mogelijk zou kunnen neutraliseeren.

De koloniale litteratuur — ook in den vreemde — onzer dagen is ons genoegzaam bekend, om elke hoop ijdel te heeten op het succes van eenig streven, gericht op de bekeering van den «kolonialen hervormer» onzer dagen, ziekelijk product van vooralsnog onbereikbare idealen en moderne reclame-jacht, tot eene practische opvatting van den kolonialen arbeid.

Engeland, Duitschland, Frankrijk, België, de Vereenigde Staten, verheugen zich evenzeer als Nederland in de twijfelachtige eer, roem te kunnen dragen op het bezit dier lieden, die eene zaak welke zij heeten voor te staan, niet beter weten te dienen dan door haar in discrediet te brengen, dier lieden, die terugdeinzende voor de door een ieder betreurde, doch als noodzakelijk te aanvaarden consequentiën van een arbeid, welke naast het niet dan met moeite en veelal door een zee van tranen en ellende te bereiken succes, zooveel teleurstellingen en tegenslagen biedt, niet anders kunnen dan zich over eigen zwakheid op dien arbeid wreken.

Het door ons betreurde verschijnsel is dus internationaal; men behoeft daartoe slechts te zien met welk een wellust bv. een belgisch Congo-hervormer of anti-koloniaal wroet in het, van leugens en halve waarheden samengelapte materiaal der uit baatzuchtige motieven geboren engelsche Congo Reform-Association. Het verschijnsel is internationaal, een product van onzen tijd vol tegenstrijdigheden, van het hoogste idealisme tot het meest nuchtere realisme. Het dient dus te worden aanvaard zonder zich met de illusie te vleien het te kunnen bezweren.

Maar, wanneer we dit erkennende, dan weer om ons heenzien, doet zich de vraag op, of elders buiten onze landspalen, niet meer en beter dan ten onzent de noodzaak werd ingezien, om te voorkomen, dat de geest, waarvan bedoeld verschijnsel eene uiting is, zich voortplant en de tot arbeiden geroepen massa onbekwaam maakt voor een arbeid, waarvan men haar vervreemdt. Engeland met zijn Empire League, Duitschland met zijn Deutsche Kolonial Gesellschaft, Frankrijk met zijn onlangs opgerichte Ligue Coloniale Française bv. hebben ingezien dat het noodig was om naast de reeds bestaande, de koloniale belangen in verschillende opzichten behartigende Vereenigingen, naar een anti-dotum te grijpen, opdat niet alle enthousiasme zou verloren gaan voor eene taak,

die zonder een enthousiasme, dat, met het oog op het grootsche, in de toekomst wenkende doel, leed zoowel als lief mede in den koop neemt, nimmer tot een goed einde zal kunnen worden gebracht.

En al moge het meest nuchtere egoïsme, sprekend uit zoo menig optreden van de beide eerste der hiervoren genoemde Vereenigingen, tegen de borst stuiten en het aldus gewekte enthousiasme ons niet zonder bedenking voorkomen, beter nog zulke geestdrift, die tot handelen aanspoort, waarmee in het eind het doel toch ook is gebaat, dan de onverschilligheid en afkeer, als onvermijdelijke gevolgen eener muggenzifterij, waartegen ten onzent zoo weinig wordt uitgericht.

Ligt het niet op den weg onzer Vereeniging om meer wellicht nog dan tot nu geschiedde stelling te nemen tegen het Nurksisme en andere ismen en-opieën, om met erkenning van de onvolmaaktheden van nu op te wekken tot den grootschen arbeid, welks voortzetting de oneffenheden zal doen verdwijnen om tot het ideaal te voeren, voorzoover dit binnen het bereik van het menschelijk kunnen ligt?

Moge steeds meer tot ons doordringen de raad, door den beroemden Pasteur eens tot zijne studenten gericht:

«Ayez non seulement le culte des traditions patriotiques, mais le culte de ce dieu intérieur, dont le souffle divin, qu'on nomme *l'enthousiasme*, repousse le découragement et commande les actions viriles.»

Pers-kroniek.

INHOUD: De Indische paragraaf in de Troonrede besproken in *De Tijd*, *Het Volk*, de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*, *Het Vaderland*, het *Nieuws van den Dag*, de *Residentiebode*, de *Nieuwe Courant* en de *Telegraaf*. — Het koloniaal debat op het Socialistisch Congres te Stuttgart besproken door het *Sociaal Weekblad* en de *Nieuwe Courant*. — De heer Van Kol in *Het Volk* over een „dwaas en vervelend misverstand". — *De Standaard* over de Indische begrooting.

De Indische paragraaf in de Troonrede vindt niet in alle bladen bespreking. Duf als dit staatsstuk dit jaar is, is het te begrijpen, dat de politieke pers zich wat Indië betreft, dat onder de gegeven omstandigheden geen object is van politieke vivisectie hier en daar geheel onbetuigd laat. Zoo lezen wij b.v. in de Tijd:

„De Troonrede van dit jaar laat men het beste recht wedervaren, door er zoo weinig mogelijk van te zeggen. Een bepaalden indruk, omtrent wat er in het aanstaande Regeeringsjaar moet en zal gebeuren, krijgen wij volstrekt niet. Het is alles even vaag en onzeker; ja het schijnt, dat met opzet de terminologie zóó gekozen is, dat geen grootsche verwachtingen worden opgewekt."

De Nieuwe Rotterdamsche Courant schrijft over de indische paragraaf:

„Koloniën zegt eenige wetsontwerpen toe — verruiming van de bepalingen betreffende de kustvaart; regeling van het onderdaanschap zijn in voorbereiding; regeling van het beheer en de verantwoording van de geldmiddelen der West-Indische koloniën is op komst — terwijl ernstig streven naar de versterking van het Nederlandsche gezag in verschillende deelen van den Oost-Indischen Archipel ten bate van de bevolking dier streken op den voorgrond wordt gesteld.

Of en in welk opzicht men met al deze toezeggingen ingenomen kan zijn, valt eerst te zeggen waneer men de ontwerpen en handelingen der regeering ziet."

Het Volk beweert na een opmerking over de aangekondigde militaire voorstellen:

„Deze zinsnede geeft een militairistische tint aan de troonrede, gelijk het „ernstig streven", om in de nieuw onderworpen deelen van Ned.-Indië het versterkt gezag ten goede te doen komen aan de bevolking dier streken, van een immer onbevredigd imperialisme spreekt, dat voor nederlandsche ondernemers en kapitalisten van allerlei slag meer belooft dan voor de overwonnen volken zelf."

Het Nieuws v. d. Dag zegt:

„Wat de Troonrede over Indië zegt, beteekent niet veel. Van het voortduren der troebelen op Celebes, ten vorigen jare vermeld, wordt niet gerept, Atjeh niet genoemd. In welke opzichten de versterking van ons gezag ten bate van de inlandsche bevolking komen zal, is nog niet duidelijk; wat bedoelt men daarmede? Indien invoering van normale bestuursinstellingen, overal waar dit mogelijk is, overwogen wordt, zal daarmee aan veler wensch voldaan worden."

De Residentiebode merkt op:

„Toejuiching verdient voorzeker het streven de versterking van het Nederlandsch gezag aan de bevolking in den Oost-Indischen Archipel ten goede te doen komen. Toejuiching evenzeer voorstellen om de kustvaart in Ned. Oost-Indië en het beheer der geldmiddelen in Ned. West-Indië te verbeteren.

Dit alles zijn maatregelen, wier nut, indien zij goed zijn aangevat, moeilijk te bestrijden valt."

De Nieuwe Courant merkt nuchter op:

„Dat de organisatie van het inlandsche credietwezen, welke van enkele jaren her dateert, op Java „haar gunstige uitwerking op het economisch weerstandsvermogen der bevolking begint te doen gevoelen", lijkt ons een rhetorisch bloemken van te sterke geur. Als men die zinsnede over tien jaar opnieuw en met recht in een Troonrede kan gebruiken, zijn wij zeer tevreden. Op dit oogenblik geeft zij slechts een opgeblazen vorm aan de aangename, maar bescheiden waarheid: dat het met de dessaleembongs vrij aardig gaat."

En de Telegraaf neemt de geheele zaak niet ernstig op en schrijft raillieerend:

„De toestand in de koloniën stemt mede tot dankbare tevredenheid. Vooral in Atjeh is er reden te over voor verheugenis. De wegenfondsen worden nog altijd met groote nauwkeurigheid geadministreerd en nooit en te nimmer worden er „kwaadwilligen" ontdekt als een of ander dorp in staat blijkt te zijn af te dokken.

De inlanders in onzen Archipel zullen zonder twijfel met dankbare tevredenheid vernemen, dat er met ernst gestreefd wordt hen tot rustige onderdanen van Hare Majesteit te maken. Dat er zich nog zoovelen verzetten tegen deze zegeningen, stemt tot minder dankbare tevredenheid. De hoofden zijn nog wat hard en het is daarom tijd te juichen, dat ze met ernst murw worden geslagen. Dat er met ernst wordt gehandeld, blijkt ook hieruit, dat eerstdaags weer twee kolonels, een van de artillerie en een van de genie, van het indische leger tot generaal-majoor worden bevorderd. Dat wordt dan één generaal op twaalf en een half kanon en een generaal voor „tijdelijke" kampementen en permanente W. C.'s, zooals een der Indische bladen ons voorrekent."

* * *

Het Sociaal Weekblad maakt eenige kantteekeningen op het koloniaal debat gehouden ter gelegenheid van het Socialistisch Congres te Stuttgart en waarbij de heer van Kol zijn buitenlandsche partijgenooten zulke bijzondere verstandige dingen trachtte aan het verstand te brengen. Helaas! tevergeefs. Het Sociaal Weekblad nu schrijft o.m.:

„Op het congres bleken ten aanzien van de koloniale politiek twee stroomingen te bestaan: de eene werd hoofdzakelijk door Van Kol verdedigd, de andere vond in Ledebour en Kautsky haar voornaamste woordvoerders.

Volgens de laatste richting is iedere koloniale politiek in de kapitalistische maatschappij uit den booze of, gelijk het in de aangenomen resolutie heet:

„De kapitalistische koloniale politiek moet volgens haar innerste wezen tot verknechting, dwangarbeid of uitroeiing van de inlandsche bevolking der koloniën voeren; de roeping tot het beschavingswerk, waarop zich de kapitalistische maatschappij steunt, dient slechts als dekmantel voor haar veroveringsen uitbuitingszucht."

Tegenover deze richting stelde Van Kol als zijn meening, dat niet iedere koloniale politiek in de kapitalistische maatschappij moet verworpen worden. Ook in koloniën is de kapitalistische ontwikkeling noodzakelijk, voordat aan het socialisme kan gedacht worden. De sprong van barbarisme tot socialisme is eens is onmogelijk. Wil men met het beschavingswerk wachten tot de inlanders er om vragen, dan kan men volgens Van Kol lang wachten. De beschaving moet dikwijls met middelen van geweld den onbeschaafden stammen gebracht worden. Sprekende over de kannibalen in Afrika zeide hij:

„Wanneer wij, Europeanen, met werktuigen en machinerieën daarheen kwamen, zouden wij de weerlooze slachtoffers der inboorlingen worden. Derhalve moeten wij met de wapenen in de hand daarheen gaan, ook al noemt Kautsky dat imperialisme."

Voor Van Kol is hoofdzaak het opstellen van een koloniaal hervormingsprogram. Terecht hield hij Kautsky voor: de groote Europeesche staten hebben thans eenmaal hun koloniën, moeten zij deze nu prijsgeven? En zoo wij, sociaal-democraten, dit al wenschelijk oordeelen, wij hebben nog niet de meerderheid; moeten wij nu, zoolang wij de minderheid vormen, maar alleen schelden op de uitbuitende koloniale politiek der kapitalisten en niets volgens een vast programma in het belang der inboorlingen doen?

Niettegenstaande de meerderheid van de commissie, belast met het redigeeren der resoluties, aan de zijde van Van Kol bleek te staan, ging de meerderheid van het congres met de door de minderheid dezer commissie voorgestelde wijzigingen mede.

De onverzoenlijken, degenen, die hun kracht willen zoeken in het afbreken van hetgeen door het kapitalisme is tot stand gebracht, hebben dus in Stuttgart de overhand gehad, degenen, die ook ten aanzien der koloniale wetgeving in de eerste plaats naar verbetering van het bestaande streven, zijn in de minderheid gebleven. Teekenend is echter dat de meerderheid uit afgevaardigden van landen zonder koloniën of van landen, welke vroeger zelf koloniën zijn geweest, bestond. De delegaties der landen met groot koloniaal bezit: Engeland, Duitschland, Frankrijk en Nederland, schaarden zich in haar geheel of voor het grootste deel aan de zijde van Van Kol.

De houding der sociaal-demokratie ten aanzien der koloniale politiek, bleek dus ook hier weer te zijn: zuiver afbrekend, zoolang zij niet met de practische zijde van het vraagstuk is in aanraking gekomen, meer die van een hervormingspartij daarentegen, voorzoover de practijk haar de wenschelijkheid van directe verbeteringen geleerd heeft."

***

Over hetzelfde onderwerp vinden wij een artikel in de Nieuwe Courant, welk orgaan o.m. zegt:

„Dat de heer Van Kol en het Volk het voorstellen alsof de sociaal-democratie de natuurlijke beschermster der bevolking tegen de kapitalistische uitspattingen zou zijn, kunnen wij overigens best verdragen. Laten zij gerust „beschermen". De andere partijen doen dit ook, zonder weliswaar zoo met haar deugd en ridderlijkheid te koop te loopen. Onze wetgeving welke de partij van den heer Van Kol wel eens helpt aanvullen, is er op berekend, de uitspattingen van het eigenbelang, het moge „kapitalistisch" dan wel „socialitisch" zijn, te keeren. Mochten nochtans uitspattingen ten nadeele der inboorlingen voorkomen, dan zullen allen, en niet alleen de sociaal-democraten, zich inspannen om die te onderdrukken en te doen verdwijnen. 't Geval zal zich natuurlijk nogal eens voordoen, dat de heer Van Kol en zijn partijgenooten, uitspattingen noemen, wat geen uitspattingen zijn, de hand trachten te leggen op instellingen of gebruiken, welke zoowel uit een algemeen als een bijzonder oogpunt nuttig verdienen te worden geacht. Maar bondgenooten zijn zij niet en hun politieke tegenstanders zijn nog wel mans genoeg hen in zulk eenn geval tot afdeinzen te dwingen.

Over het algemeen genomen — en geen rekening houdend met de kleine „uitspattingen" welke de heer Van Kol zich van tijd tot tijd veroorlooft, wanneer hij den verkoop van koloniën aanbeveelt, de particuliere industrie aanvalt of artikelen schrijft over het gering nut van Indië — mag worden erkend, dat de koloniale politiek der Nederlandsche socialisten punten van aanraking met die der „burgerlijke" partijen vertoont, soms op enkele dier punten met deze samenvalt, zoodoende haar streven ten goede komt. Hetgeen niet wegneemt, dat het zaak blijft, steeds op het qui-vive te zijn.

De heer Van Kol, die de socialistische koloniale politiek ten onzent verpersoonlijkt, heeft zich in ons parlement een plaats van zekere beteekenis verworven, en levert nuttigen arbeid.

Jammer zou het daarom zijn, wanneer het aangehaalde besluit van het Congres te Stuttgart aanleiding kon geven aan de Nederlandsche socialisten om hun tot heden gevoerde koloniale politiek te wijzigen; en indien zij, instede van — zij het dan op hun eigen onaangename manier — verder mede te helpen aan het opbouwend werk door hun medeburgers in Indië verricht, er toe overgingen een volkomen negatieve en afbrekende houding aan te nemen."

***

Wordt de critiek van politieke tegenstanders den heer van Kol niet bespaard, ook zijn partijgenooten doen er aan mede en dan wordt het zegt hij in het Volk een dwaas en vervelend misverstand. En dan vervolgt hij:

„Bij tegenstanders moet men op alles verdacht zijn; doch dat partijgenooten — zoowel in de Voorwarts als in de Nieuwe Tijd (September 1907, p. 586) — mij afschilderen als een voorstander van gewapende koloniale expedities, en dus van de imperialistische veroveringspolitiek, dat is waarlijk toch al te gek! Dit misverstand moet zijn veroorzaakt doordat ik niet geloof aan de „vreedzame" beschavings-politiek die Ledebour in zijn resolutie meende te kunnen „waarborgen" (fransch: „garantir"; duitsch: „gewährleisten"; engelsch: „to guaranty"). Wie dat na de ervaringen der laatste jaren mogelijk acht, noemde ik, en terecht, „een onverbeterlijk utopist."

De aanleiding tot het onaangename misverstand is wellicht dit: in het plenum Kautsky bestrijdend, heb ik spottenderwijs betoogd, „dat de consequentie van Kautsky's theorie hem zelf tot een imperialist zou kunnen herscheppen." Vermoedelijk heeft men mijn spot voor ernst opgenomen. Hoe dit zij, het is een vreemde gewaarwording mijn woorden zóódanig misverstaan of verdraaid te zien, dat men mij laat goedkeuren gewelddaden, waartegen ik mijn leven lang heb gestreden.

Het laatste woord over de resolutie van het Internationaal Kongres te Stuttgart is nog niet gesproken; veel onopzettelijk of moedwillig misverstand is daarbij in het spel; een drukte is er over gemaakt, buiten alle verhouding tot de feitelijke meenings-verschillen. In het wezen der zaak, zoover het de practische politiek betreft, is de Hollandsche resolutie geheel onveranderd aangenomen, en behoeven wij in geen enkel opzicht van taktiek te veranderen."

***

In de Standaard schrijven nu Dr. Kuyper van honk is nog steeds allerlei heeren, die niet precies een scherp oog hebben voor juiste verhoudingen en vrij malle artikelen komen er in den laatsten tijd dan ook in dat orgaan voor.

Zoo is nu b.v. weder een schrijver, die zich met drie kruisjes teekent aan het schrijven geweest, over de Indische Begrooting. Later zal dat werk natuurlijk door een meester moeten overgedaan worden. Er staan te gekke dingen in.

Zoo b.v. lazen wij het volgende:

„Toen de Gouvernements-cultures, met name de koffie-cultuur, gingen kwijnen, trad een tweede tijdperk voor onze Koloniën in; het tijdperk, waarin Europeesch geld in allerlei ondernemingen op Java en Sumatra werd gestoken. De industrie en de landbouw werden nu gedreven door Europeesch geld en door Nederlanders, Chineezen, enz. Voor de inlandsche bevolking was dit tweede tijdperk zeker voordeeliger dan het eerste; doch het gaf niet wat voor Indië als voor iedere andere bevolking noodig was: een eigen industrie, een eigen landbouw.

Het is de grootste verdienste van Minister Idenburg, dat hij daarop niet slechts de aandacht heeft gevestigd, maar dat hij al het mogelijke gedaan heeft om in aansluiting, aan wat op dat gebied aanvankelijk reeds was gedaan, den inlandschen landbouw en de inlandsche industrie met kracht te steunen en te bevorderen.

Vrucht van dien steun zien we nu reeds in de begrootingen der laatste jaren. De inlandsche bevolking wordt allengs economisch sterker."

Hoogstwaarschijnlijk zal de heer Idenburg de eerste zijn om over dit geschrijf smaakvol te lachen.

Het artikel begint anders zoo mooi! Wij lezen b.v.:

„De Indische begrooting voor het volgend jaar, dezer dagen bij de Tweede Kamer ingediend, maakt geen ongunstigen indruk.

Sinds 1877 sloot de Indische begrooting schier elk jaar met een min of meer aanzienlijk tekort. Een enkelen keer gaf een zeer voorspoedige koffieoogst een voordeelig slot aan de eindcijfers; maar de tekorten bleven overheerschend, zoodat daarin door een paar leeningen moest worden voorzien.

De beschouwingen in de pers en in de Staten-Generaal over de Indische financiën werden dan ook met ieder jaar somberder. Want wel kon worden toegegeven, dat millioenen waren uitgegeven voor den aanleg van spoor- en tramwegen en irrigatiewerken, een bedrag uitmakende veel hooger dan het bedrag der leeningen. En ook werd er op gewezen, dat de Atjeh-oorlog — die immers ten einde spoedde! — groote offers had gevraagd. Maar daartegenover stond dat op de Gouvernements-koffiecultuur niet meer te rekenen viel als bron van aanzienlijke inkomsten; dat aan vermindering van de militaire uitgaven niet was te denken, zoolang de uitbreiding van ons koloniaal beheer kostbare expedities voor de rust en de orde der inlandsche bevolking op Sumatra, Borneo, Celebes en elders noodig maakte; en eindelijk dat over den economischen toestand van de inlandsche bevolking allerminst was te roemen.

Intusschen scheen de begrooting voor 1906 een kentering in den financieelen en economischen toestand aan te geven; een kentering, die in de begrooting voor 1907 een vasteren vorm verkreeg en die nu in de ingediende begrooting voor 1908 wordt bevestigd."

Vermelden wij nog de calvinistische „klachten" bij uitnemendheid, die nu het liberalistische bewind aan het roer is, pakkend en zonder gevaar als het valt weergeven kan worden:

„Een groote teleurstelling is intusschen voor ons het ontbreken op de begrooting voor 1908 van eenig licht omtrent de positie van het bijzonder onderwijs in de koloniën. Deze belangrijke aangelegenheid werd verleden jaar in de stukken en bij de openbare beraadslagingen over de begrooting voor dit jaar uitvoerig behandeld. Er werd op gewezen, dat het bijzonder onderwijs in Indië aan een zeer groote behoefte zal kunnen voldoen, dat uitbreiding daarvan — zoowel van het neutrale als van het confessioneel bijzonder onderwijs — zeer gewenscht is, ook uit een financieel oogpunt; maar dat de bloei van dat onderwijs wordt tegengehouden door de zeer onvoldoende subsidieering. Men wenschte dat, in plaats van subsidie tot ⅓ van de minimum-jaarwedden der onderwijzers, het stelsel, hetwelk ten grondslag ligt aan de de Schoolwet-Kuyper, ook voor Indië werd ingevoerd.

Minister Fock antwoordde, dat hij deze zaak ernstig zou overwegen en dat hij met voorstellen zou komen, wanneer belanghebbenden uit Indië met een dergelijk verzoek kwamen. Welnu, in de maand April werd door het bestuur van de Pasar-Baroeschool en het Salemba-instituut en door het bestuur van de Paul-Kruger-school een gemeenschappelijk adres te dier zake tot den Gouverneur-Generaal gericht. Doch in de Memorie van toelichting tot de begrooting van 1908 zien we niets er van. Geen voorstel tot een ander subsidie-stelsel, zelfs niet eenige mededeeling omtrent deze voor Indië zoo belangrijke zaak. Alleen een voorstel tot het oprichten van gouvernements-scholen maar niet, o geen enkel woord zelfs over de bijzondere scholen.

Dit moet zeer worden betreurd.

Het gaat toch niet aan om in onze koloniën een ander stelsel ten aanzien van de subsidieering van bijzondere scholen te volgen, dan in het moederland. Waarom niet het Europeesch onderwijs uitgebreid door krachtigen steun van het particulier initiatief? In de Memorie, die het zooeven vermeld adres vergezelde en waarop wij onlangs de aandacht vestigden, wordt duidelijk en klaar uiteengezet dat uitbreiding van het Europeesch lager onderwijs hoogst noodig is en dat die uitbreiding op de meest practische en minst kostbare wijze kan worden verkregen door het oprichten van bijzondere scholen mogelijk te maken.

Bovendien het huidige stelsel van subsidieeren is in hooge mate onredelijk en onbillijk ten opzichte van het bijzonder confessioneel onderwijs. Gevolg daarvan is, dat thans nog slechts drie christelijke bijzondere scholen op Java bestaan; dat men wel tot het oprichten van meerdere scholen zou willen overgaan, doch dat de middelen ontbreken.

Dat is toch een onhoudbare toestand.

Het betreft hier inderdaad een koloniaal belang van groote beteekenis. Ook, omdat de steun van overheidswege aan de zending gegeven, niet doeltreffend kan zijn, zoo lang het bijzonder confessioneel niet tot ontwikkeling kan komen. En niet minder, omdat het Europeesch lager onderwijs onvoldoende zal blijken, zoolang niet particulier initiatief in staat gesteld wordt neutrale scholen op te richten.

Wij vertrouwen evenwel, dat bij het onderzoek der Indische begrooting in de afdeelingen, de aandacht van den Minister op deze aangelegenheid zal worden gevestigd, en dat dientengevolge de Minister nog met een voorstel zal komen; opdat eindelijk een eind zal gemaakt worden aan den onredelijken en ongerechtvaardigden toestand, waarin het bijzonder onderwijs in onze Koloniën verkeert."

Oost-Indische Berichten.

Officieele geheimzinnigheid. Het Bat. Nwbl. schrijft.

Over vier weken zal bij de tweede kamer der Staten-Generaal de indische begrooting voor het jaar 1908 worden ingediend. Dat geeft de Locomotief aanleiding tot de rechtmatige verzuchting, dat hier in Indië, waar de millioenen zullen moeten worden uitgegeven en ontvangen, omtrent het onderwerp dier begrooting tot op dit oogenblik zoo goed als niets bekend is.

Wel is het ons bekend, dat wij een algemeene directe inkomstenbelasting met progressieven aanslag mogen verwachten; welke voordeelen het gouvernement van die belastinghervorming verwacht en op welke wijze de daaruit besomde meerdere ontvangsten zullen worden besteed, dit wordt voor ons verborgen gehouden.

In één woord: men is te Buitenzorg geheimzinniger dan ooit te voren.

In 't jaar 1905 liet de indische regeering omtrent haar begrootingsvoorstellen een en ander los. Er werd, zij 't niet veel, toch althans iets van de voorbereidende beraadslagingen in den raad van Inndië aan de publieke opinie prijs gegeven. 't Was de éérste maal dat de raad van Indië ten aanzien van de begrootingsvoorstellen gebruik gemaakt had van de bevoegdheid, bij art. 7 van het regeeringsreglement bedoeld: het in de vergaderingen van het college gesprokene en verhandelde openbaar te maken voor zoover geen geheimhouding door het algemeen belang wordt geëischt. En dus beschouwden wij die eerste tegemoetkoming als een belofte voor de toekomst.

Wij hebben 't tegenovergestelde moeten ondervinden. De deur der buitenzorgsche raadkamer, even op een kier gezet, werd weer gesloten.

Wat is de reden van dien teruggang? Moeten wij de zaak aldus uitleggen dat de gouverneur-generaal bij zijn optreden en in den eersten tijd zijnner landvoogdij zich schrap poogde te zetten tegen den invloed zijner omgeving; dat hij aanvankelijk sterker was dan deze en zijn vrijzinniger ideeën omtrent de wenschelijkheid van publiciteit dóórdreef; maar dat ook zelfs de g. g. Van Heutsz ten slotte in menig opzicht het hoofd heeft moeten buigen voor de geheime machten der Algmeene Secretarie, die ten slotte elken gouverneur-generaal schijnt te kunnen biologeeren?

Wij gelooven, dat het antwoord op de vraag inderdaad in die richting moet worden gezocht.

Indien wij hier wellicht ten onrechte de schuld van het gebeurde te veel naar de zijde der hoogergeplaatsten verleggen, dan is dit slechts het gevolg van de te geringe publiciteit welke de regeering geeft aan haar voornemens en inzichten en aan 't geen er onder haar beleid voorvalt.

Wij leven ten opzichte der publiciteit in een donkeren tijd. Alleen de departementen van binnenlandsch bestuur en onderwijs laten nog iets van zich hooren. Overigens is er er stilte langs de geheele linie. Elken dag uit de publieke opinie zich in de indische pers over tal van zaken; maar de weerslag, die uit de gouvernementeele bureaux moet komen, blijft uit. Op die wijze wordt de openbare meening in Nederlandsch Indië lam geslagen! En zulks in een tijdperk dat ingeleid werd onder de leuze van decentralisatie en hulp der ingezetenen bij de behartiging van de zaken des lands.

In stede van vóóruit, gaan wij, wat de openbaarheid der handelingen en voornemens der regeerinng betreft, hard àchteruit!

De Japansche majoor, die al het moois hier en in den Oosthoek heeft afgeneusd, schrijft de N. S. Ct., is naar wij vernemen gisteren weer naar Batavia vertrokken. Dien zijn wij dus voorloopig kwijt, ofschoon wij een Ahnung hebben dat men zich hier kan voorbereiden op de komst van meerdere dergelijke Rijzende zon-menschen.

Moderne meisjesschool. De plannen tot stichting van een moderne meisjesschool te Semarang beginnen reeds eenigen vasteren vorm aan te nemen meldt het Bat. Nbld. Tot op dit oogenblik zijn ongeveer 30 personen toegetreden tot de „Vereeniging tot bevordering van voortgezet onderwijs", een aantal dat voldoende geacht mag worden tot het vormen van een plaatselijke afdeeling der vereeniging, waardoor men zelfstandiger en sneller zal kunnenn handelen. Op een nader te bepalen dag zal een samenkomst van deze nieuwe leden worden belegd.

Men zal dan niet alleen de afdeeling kunnen kiezen, maart evens kennis kunnen nemen van enkele verschillende schema's voor de oprichting eener meisjesschool als de bedoelde, uit welke schema's men een keuze zal kunnen doen. Uit 't geen wij voorloopig mochten te weten komen hebben wij den indruk ontvangen dat het plan inderdaad veel kans van slagen heeft. Veelzal echter afhangen van de belangstelling die het plan niet alleen te Semarang maar vooral in geheel Midden Java zal ondervinden. In de globale schema's zijn de te betalen school- en pensiongelden binnen zulke perken gehouden, dat de kosten dezer opleiding ook voor de interne leerlingen niet bezwarend zullen zijn. Aan de eigenlijke school wordt een pensionaat verbonden. En voor de bezoldiging van de onderwijzeressen zullen bedragen worden uitgetrokken waarvoor men zich van de toewijding van voor de hier bedoelde taak berekende moderne onderwijzeressen zal kunnen verzekeren.

Met de voorbereiding van het plan hebben zich bezig gehouden de dames mevr. Van Lonckhorst en mej. Pilger en de heeren Van Lookeren, Bonebakker en V. Witzenburg.

Geëcarteerd! . . . . We ontvingen een schrijven waaruit blijk, dat Van der Werf en Schultz, hoofdbestuurders van den Ned. Ind. Bond van Eur. Militairen „Voor Koningin en Vaderland", naar Holland vertrekken en dientengevolge de zetel van den Bond verplaatst wordt naar Batavia. Als Hoofdbestuur zullen optreden:

H. Baas Becking, soldaat stafschrijver te Batavia, in de functie van Voorzitter, en Canon, korp. der Infanterie alhier, als secretaris.

Van der Werf zal in Holland in het belang van denn Bond werkzaam blijven, door redactie van het orgaan „Ons Vaandel" zoowel als door oprichting van een Bondsgebouw, voor tijdelijk verblijf van uit Indië teruggekeerde en buiten betrekking zijnde ex-militairen, en de installatie van een „Informatie- en Centraal-Bureau voor Militaire adviezen" dat tevens zal trachten, voor plaatsing in een andere betrekking te zorgen.

Dit is o. i. de juiste weg.

Laten de heeren leden en bestuurderen van den Bond van Suiker employé's zich eens aan dit flink en doortastend optreden spiegelen! De Bond „Voor Koningin en Vaderland" zal succes hebben, zooals die van Miliciens en Oud-Miliciens en die van het Marinepersoneel, en groeien tegen de verdrukking in.

Dat durven we reeds voorspellen, want hier wordt gewerkt met energie en met feu sacré.

Maar of, wanneer deze lieden, die hier in Indië nu niet bepaald op rozen wandelden, in Holland van hun wedervaren vertellen, de werving voor het Indische leger betere resultaten zal geven — zie, dàt komt ons min of meer twijfelachtig voor . . .

De havenconferentie te Soerabaja, eenige dagen geleden in de Javabode aangekondigd, zal, naar men ons mededeelt, in hoofdzaak te beoordeelen krijgen het plan, om aan de Westzijde der Kalimas een aanleg kade te bouwen.

Gelijk bekend, werd reeds veel eerder gedacht aan een aanlegkade aan de Oostzijde der rivier, welk plan echter heftig werd bestreden, vooral omdat gevreesd werd, dat de stad zich alsdan Oostwaarts zou verplaatsen, waardoor vele waardevolle perceelen aan de Westzijde gelegen, in waarde zouden achteruit gaan. De bouw van een aanlegsteiger aan de Westzijde zou zoo beweerde men, op te veel technische bezwaren stuiten en dientengevolge te duur worden, waarom men het plan opperde geen steiger te bouwen, doch zich tevreden te stellen met een prauwenhaven. Den voorstanders van: „geen halve maatregelen" beviel dit echter in geeenen deele, daar het beoogde doel, van Soerabaja een haven „up to date" te maken, daarmede niet bereikt werd.

De technische moeilijkheden van het westelijk plan worden voornamelijk veroorzaakt door den weeken moddergrond aldaar, doch men meent die zonder groote kosten te kunnen overwinnen, door aan den grond door aanplemping met zand, de noodige vastheid te verleenen. Het water vóór de kade zou een diepte krijgen van 13 meter, waardoor de grootste schepen dus in staat zouden zijn er aan te leggen.

In de bekende modderbank voor het Westgat, wil men trachten door middel van slibraderen een vaargeul te slaan van voldoende diepte, om de grootste zeeschepen de doorvaart te veroorloven. Op de dagen dat springtij heerscht, wil men, met behulp van een sleepboot, de slibraderen over de bank sleepen, waardoor de slib wordt losgewerkt en door den op die dagen buitengewoon sterke stroom, afgevoerd. Lukt dit plan, dan zou op zeer eenvoudige en goedkoope wijze het bestaande euvel verholpen worden. De marine-autoriteiten achten het plan zeer goed uitvoerbaar; op het departement der burgerlijke openbare

werken betwijfelt met het echter, of de losgewerkte slib door het springtij wel afgevoerd zal worden.

Om deze kwestie te beslechten, zal den 20en Augustus a.s. ter plaatste een proef genomen worden, welke zal worden bijgewoond door den directeur der burgerlijke openbare werken en den hoofdinspecteur van scheepvaart. Door een bebakeningsvaartuig zal het slibrad over de bank gesleept worden en nauwkeurig worden opgenomen, of de losgewerkte slib wordt afgevoerd door den stroom of weder bezinkt.

Ht departement van burgerlijke openbare werken acht over het algemeen de geraamde kosten voor het nieuwe havenplan veel te laag en om die reden is ook het departement van financiën er tegen. Beide departementen achten het nieuwe havenplan zeer goed uitvoerbaar, ook zelfs het maken van een vaargeul van voldoende diepte, zoo niet door slibraderen dan toch in ieder geval door middel van baggermachines, doch men vreest dat de kosten r e bezwarend zullen zijn.

Eene conferentie, om deze zaak tot een oplossing te brengen zal, gelijk gemeld is, den 25sten Augustus as. te Soerabaja gehouden worden. Den leden van de Kamer van Koophandel aldaar, zullen uitgenoodigd worden aan deze conferentie deel te nemen.

Rubbercultuur in den Bismarck-archipel. Met het maken van nieuwe ontginningen en het aanleggen van aanplantingen, wordt op deze eilandengroep geregeld voortgegaan, zoo wordt aan de Ostas. Lloyd geschreven. Een nieuwe maatschappij voor den aanplant van rubber, is van plan op het eiland Nieuw-Mecklenburg aanplantingen aan te leggen, en naar het gerucht wil, is een met een groot kapitaal toegeruste engelsche maatschappij, voornemens op het eiland Bougainville met den aanplant van rubber proeven te nemen.

Vanwaar evenwel de arbeiders komen moeten, die voor deze cultuur-ondernemingen noodzakelijk zijn, is een nog onbeantwoorde vraag.

Volgens de rapporten van de gezaghebbers te Bougainville en Nieuw-Guinea moet in hest binnenland echter een zeer talrijke bevolking huizen. Indien de ambtenaren dus, meer dan tot dusverre het geval geweest is, de behulpzame hand willen bieden bij het aanwerven van werkvolk, zoo kunnen waarschijnlijk werkkrachten in voldoende hoeveelheid verkregen worden. (Bat. Nwsbl.)

Java-suiker naar Britsch-Indië. Het Bat. Nbl. schrijft:

In het Archief lezen wij het volgende:

Van het departement van landbouw ontving het dagelijksch bestuur van het Algemeen Syndicaat een uittreksel uit The Pioneer te Allahabad, dat door den consul-generaal der Nederlanden te Calcutta ter kennisneming werd gezonden aann zijne Excellentie de gouverneur-generaal.

Het bevat de ovlgende mededeeling betreffende den invoer van Java-suiker in Britsch-Indië: „Java heeft thans onmiskenbaar zijn stelling bevestigd als de grootste exporteur van suiker naar Britsch-Indië. In de negen maanden, eindigende op 31 December l.l. zond het 142.000 tonnen naar dit land, gevolgd door Duitschland met ongeveer 82000, Mauritius met 81000 en Oostenrijk-Hongarije met 72000 tonnen.

De Selenka-Expeditie. De spreekwijze „men noemt geen koe bont of er is een vlekje aan", schijnt zich ten opzichte van de Selenka-expeditie te bewaarheiden, schrijft het Soerab. Hdsbl. Immers, het met zooveel stelligheid tegengesproken gerucht van oneenigheid in den boezem der expeditie, schijnt niet van allen grond ontbloot te zijn. Zooals men weet, heeft de regeering aan de leden der expeditie vrij reizen toegestaan op alle Staatsspoorwegen en nu heeft de hoofdinspecteur aan de chefs der Ooster- en Westerlijnen medegedeeld dat de vrijkaarten, verstrekt aan de leden dr. Elbert, dr. Moskowsky en mejuffrouw Steiger, zijn ingetrokken.

Hieruit blijkt duidelijk genoeg, dat deze drie geleerden geen deel van de expeditie meer uitmaken, waardoor het gerucht van oneenigheid onder de leden zoo goed als bevestigd wordt.

Emigratie van Javanen naar de Lampongsche districten. Melde de Javabode van den 11en Juli jl. dat de regeering, althans voorloopig, voor de verdere uitbreiding der javaansche nederzettingen in de Lampongsche districten geen gelden meer beschikbaar meende te moeten stellen, in de hoop, dat door de verdere ontwikkeling van den inwendigen toestand der beide kolonies, de vrijwillige emigratie daarheen gestadig zou toenemen, het blad verneemt met groote ingenomenheid, dat dit plan bij den minister van koloniën weinig instemming gevonden heeft.

En zegt: „Door dien staatsman is het voornemen te kennen gegeven, om, waar de voorloopige uitkomsten van de genomen proef alleszins bevredigend mogen heeten, voor het doel weder een nader te bepalen bedrag bij de begrooting voor het volgend jaar beschikbaar te stellen.

Het is te hopen dat het gouvernement thans tot de overtuiging moge komen, dat het emigratiewezen als een der eerste levensvoorwaarden voor deze kolonie behoort te worden beschouwd en dat daarbij een goed afgerond plan op den voorgrond moge komen te staan. Anders blijft het toch bij sukkelen en proefnemen.

De lampongsche pépinière kan voor de toekomst — wij zeiden het vroeger reeds — van groot gewicht worden, natuurlijk in verband met het desa-onderwijs, dat langs lijnen van geleidelijkheid voor vrijwillige emigratie het noodige materiaal zal leveren en, meer nog, in verband met een toekomstplan om allerwege in de buitenbezittingen kolonies te traceeren, die levensvatbaar geacht kunnen worden, door de aanwezigheid van natuurlijke of kunstmatige afvoerwegen voor de producten en bevloeiingsmiddelen voor de plantvelden.

West-Indische Berichten.

Suriname. Uit Nederland schrijft men aan Onze West betreffende pogingen tot het op pooten stellen van twee nieuwe ondernemingen. De eene beoogt de oprichting eener Cultuur Maatschappij Meerzorg, welke zich met overname en exploitatie van de onderneming Abrasei zou belasten, waarbij het in de bedoeling ligt om, naast de rubber-, de bacoven-cultuur ter hand te nemen. Voorshands schijnt echter volgens dit schrijven het nog al moeite te kosten om het voor deze maatschappij benoodigd kapitaal bij een te krijgen.

Wat de andere onderneming aangaat geldt deze de exploitatie van het placer von Hemert, waartoe een syndicaat werd opgericht.

„Het syndicaat", lezen wij, „zond reeds in Juni voor het in te stellen onderzoek een mijningenieur naar Suriname, den heer Römer, vroeger werkzaam bij de gouvernements-exploratie. Aanleiding tot dit onderzoek schijnt geweest te zijn, dat de ontginning van het placer op primitieve wijze minder goede resultaten opleverde. De primitieve exploitatie heeft sedert het ontstaan van het placer eenige duizenden kilogrammen goud opgeleverd. Men wenscht nu doen onderzoeken of ook een meer rationeele ontginningswijze zoo noodig met machinerieën, een toekomst zou hebben. Is de uitslag der exploratie gunstig, dan is er grond voor de verwachting, dat een flink kapitaal voor exploitatie zal worden bijeengebracht. Natuurlijk is hierbij gerekend op het tot stand komen van den spoorweg naar Dam, voor het eventueel vervoer van machinerieën. Hetgeen een bewijs te meer is, dat — en hier veroorloof ik mij eene meening afwijkende van die van de waarnemende redactie van Onze West — de doortrekking van den spoorweg tot Dam van groot belang kan zijn voor de ontwikkeling van het binnenland, en daarom aanbeveling verdient."

De waarnemende redactie teekent hierbij aan, zich niet tegen de doortrekking tot Dam te hebben verklaard, doch slechts te hebben gemeend, dat die tot gelegener tijd zou uitgesteld moeten worden, nu de urgente zaak van het bacoven-transport een spoorlijn eischt.

Wij moeten verklaren dat dit niet uit het desbetreffend advies van Onze West te hebben gelezen, dat luidde niet voor het bacoven-transport alleen doch hoofdzakelijk voor uitbreiding der bacoven-cultuur in het Saramacca'sche, de gewenschte voltooiing van het spoorweg-project tot Dam te staken op een punt, waar de bestaande placers voor een groot gedeelte weinig profijt van de lijn zouden hebben, laat staan dus dat deze iets tot de verdere ontwikkeling van het binnenland zou kunnen bijdragen.

Wat het bacoven-trasport aangaat, was het toch bovendien reeds bekend, dat hiertoe eene concessie-aanvrage was ingediend door Mr. van den Brink, zoodat de urgentie voor den staat om het eene nuttige werk te laten rusten, teneinde de beschikbare gelden voor een ander nuttig doel te besteden, geenszins bestond, waar het particulier initiatief in dit laatste opzicht reeds doende was en nog is. Wij ontleenen toch het volgende aan Onze West:

„De heer Mr. J. ten Brink, die voor de firma Ibsen-Muller & Co., met ons gouvernement heeft onderhandeld over den aanleg van bovengenoemde spoorlijn (Spieringshoek—Peperpot) is door deze firma telegrafisch naar Parijs ontboden, om aldaar de zaak verder te bespreken. Behalve de spoorlijn zal ook de aanplant van duizend hectaren met bacoven door deze firma in uitzicht gesteld worden. De heer ten Brink vertrekt morgen met de Prinses der Nederlanden."

Laat ons hopen dat de heer ten Brink de zaak tot een goed einde brengen, en dat het van den hak op den takkerig advies der waarnemende Onze West-redactie aan de zaak der spoorweg-doortrekking naar Dam geen niet te verhelpen afbreuk zal hebben gedaan.

Curaçao. Er is indertijd sprake geweest van plannen betreffende een droogdok voor Curaçao. Aan de Wekker ontleenen we met het oog hierop de volgende beschouwing:

„Eenige jaren geleden is hier geschreven en gewreven over den aanleg van een droogdok, dat door weinigen voor een middel gehouden werd, om Curaçao uit diens verval te helpen opbeuren. De aanleg werd besproken met het oog op de doorgraving van het Panama-kanaal door de daartoe gevormde Fransche Maatschappij, aan welke doorgraving de V. S. van N.-Amerika, na het door die Mij. gemaakte economische fiasco, de handen geslagen hebben, doch die, te oordeelen naar hetgeen van tijd tot tijd bekend wordt van de desbetreffende werkzaamheden, weleens, in weerwil van het Amerikaansche go-ahead, tot de pia vota zou kunnen gaan behooren.

Uit de gedachtenwisseling nopens voormelden aanleg was gebleken, dat een droogdok op Curaçao alles behalve rentegevend zoude zijn, o.a. omdat ons eiland buiten de route ligt, die nagenoeg al de stoom- en andere schepen volgen moeten, die het kanaal doorvaren willen, en evenals zij, die nu reeds op onze streken varen, op hun weg nationale koloniën vinden waar zij dokken kunnen en om reden, dat het niet te voorzien is, wanneer het kanaal doorgegraven zal zijn en alzoo de daaruit voortvloeiende problematische voordeelen genoten kunnen worden.

De Curaçaosche kapitalisten bezitten een practischen geest en zullen hun zuur verdiende penningen niet steken in een onderneming, die bij den tegenwoordigen stand der scheepvaart en andere zaken, slechts luttele ,en dan nog accidenteele, verdiensten oplevert, welke verzwolgen zullen worden door de ontzaglijke uitgaven voor het onderhoud enz. van kostbare machinerieën.

Zij, die onbekend zijn met de gebeurtenissen, welke voor zeker aantal jaren hier hebben plaats gehad en met de pogingen die van tijd tot tijd aangewend zijn geworden, om onze kolonie een eigen, zelfstandig bestaan te verzekeren, hebben mooi praten en schrijven, alsmede wat zij noemen „de Curaçaosche lamlendigheid" veroordeelen, want zij zijn onkundig van dien „practischen geest", welke den Curaçaonaar bezielt en hem o.a. verhindert, zijn duiten te steken in ondernemingen, zooals die, waarin in Europa en met name in Nederland, zooveel fortuinen jammerlijk ondergaan."

Van Vreemde Koloniën.

Mangaanijzererts-exploitatie in Engelsch-Indië. De ontginning van de mangaanijzererts-mijnen in Engelsch-Indië is nog van jongen datum en het lust onzen lezers wellicht een kijkje te nemen in de werkzaamheden in die mijnen, thans nog maar open groeven, aan de hand van een ooggetuige, dien we hier sprekende zullen inleiden, naar hetgeen hij aan de Times of India daaromtrent berichtte:

„De mijn, waar ik het over hebben zal, is gelegen in de Rewa Kantha, Radjpoetana, en hoezeer men er evenals alle nieuwe mijnbouwondernemingen in dit gedeelte van Indië ernstig heeft te lijden van de arbeidersschaarschte en de dientengevolge hooge loonen, gaan de zaken er merkwaardig goed. Ik kwam aan het station van de mijn aan vroeg in den morgen van een naren natten dag in Augustus en kreeg later op den dag mijn eersten kijk op de ertsafzetting aan de noordelijke helling van een heuvel, welke afzetting later gegeven heeft wat men zich met het oog op het zichtbare deel voorstelde.

„Er waren toen nog slechts weinige lieden aan het werk en dezen waren meerendeels belast met het ontgraven van een der zeven vakken, ieder ter breedte van 300 voet, waarin de helling was verdeeld. De lieden waren meerendeels Bhils en Naikas, en mannen, vrouwen en kinderen schenen allen genoegen te hebben in dezen voor hen geheel nieuwen arbeid. Dat evenwel voor de naaste toekomst grootere dingen in uitzicht stonden, bleek uit het groote aantal timmerlieden, bezig om lange rijen met gegalvaniseerd ijzer gedekte hutten op te zetten, alle volgens de laatste hygienische begrippen aangelegd, terwijl daarbij tevens gerekend was op de groepeering van de verschillende kasten en godsdiensten onder de toekomstige arbeiders.

„Den volgenden morgen werd de bel om zes uur geluid, maar geen der arbeiders verscheen. Hoe onaangenaam men dit ook vond, bleek men zich over het feit niet al te zeer te verwonderen daar het onder deze bewoners der wildernissen een gewoon verschijnsel is om, hoezeer goed betaald en hoezeer ook met het werk ingenomen, niet geregeld op te komen.

„Een week ongeveer na mijne aankomst moest een belangrijke verzending binnen korten tijd plaats hebben, en met het oog op het oponthoud en de spillage bij het vervoer, werd mij gelast halverwege tusschen de mijn en het station mijn kamp op te slaan en te trachten verbetering in den toestand te brengen. Dit was met het oog op de wegen een volmaakt hopelooze taak, en hoewel tot zes ossen beschikbaar waren voor elke kar, was het niet mogelijk om op elken tocht meer dan een halven ton te vervoeren, waarvan dan nog de helft verloren ging, terwijl de drijvers zich gelukkig achtten wanneer zij de reis volbrachten, zonder dat een hunner beesten zich de beenen brak of een wiel van hun kar afliep. Om hierin te gemoet te komen legt de maatschappij nu een lijn aan van de mijn naar het station, de eerste in hare soort in dit gedeelte van Indië.

„Omstreeks het midden van September hadden de regens feitelijk opgehouden en ik keerde naar de mijn terug, waar binnenkort een groot aantal koelies werden verwacht. De eerstaankomende waren 300 Marwaris, die overeenkwamen om tegen de volgende loonen te werken, zes, vier en drie anna's (één anna = 5 cent) per dag respectievelijk voor mannen, vrouwen en kinderen. Deze luitjes waren op hun gemak gesteld en aan den drank verslaafd, maar, in afwachting van betere arbeiders, kwam hunne komst ons toch zeer te stade.

„Alles te zamen hadden wij nu 700 lieden aan het

werk en brachten dagelijks 50 tot 60 tons uitgezocht erts op, maar wijl het onder al deze lieden onmogelijk was een honderdtal goede boorders te vinden, werd ik naar Karatsji gezonden, waar ik 100 Mekrannis aannam voor 6 maanden tegen loonen van 15 tot 20 roepijen 's maands. (1 roepij = 80 cent.). Deze lieden gaven alle stof tot tevredenheid en de maatschappij voerde hun aantal op tot 450, en ik moet zeggen dat waar harde arbeid gevorderd werd, waarvoor geen speciale bedrevenheid noodig was, zij heel wat verzetten. Hun komst in grooten getale in ons district verwekte heel wat opschudding, daar zij volslagen onbekenden waren voor de inboorlingen en er ietwat wild uitzagen in hun lange, wijde pantalons, veelkleurige vesten en reusachtige hoofddoeken. Zij gedroegen zich echter zeer goed, en weldra keerde de rust in de gemoederen terug.

„Als regel werd tweemaal op een dag de buskruitof dynamietlading in de nieuw geboorde gaten ontstoken. De gaten waren gemiddeld vier voet diep en wanneer er goed gewerkt werd, konden twee man de eene met een boor en de andere met een hamer gewapend, drie zulke gaten op één dag voltooien.

„Toen de regens geheel voorbij waren hadden wij 1500 lieden aan het werk, waarvan de helft van elders aangevoerd en dus bij de mijn in hutten waren ondergebracht, terwijl de andere helft uit inboorlingen bestond, die in hun eigen dorpen woonden. De laatsten waren zeer geschikt voor het aardwerk en het uitzoeken van het erts, waarbij vooral de vrouwen en kinderen al zeer spoedig goed van slecht wisten te onderscheiden, maar zij zijn allen onbetrouwbaar en doen hun werk slechts goed onder voortdurend toezicht, maar ze zijn zoo kinderlijk en vriendelijk, dat het bijna wreed schijnt hen te straffen voor hun luiheid. Met zulk een arbeidersmacht werd het nu ook noodig een dokter bij de mijn te hebben en een hospitaal. Nu de regens hadden opgehouden maakte ook de schaarschte aan water zich ernstig voelbaar en om een voldoenden aanvoer te verzekeren voor den drogen tijd moesten verscheidene diepe putten worden gegraven.

„Daar wij nog niet over voldoende arbeiders beschikten om de groote maandelijksche verzendingen op te kunnen brengen, en in de buurt geen goede arbeiders in eenigszins grooten getale waren te vinden, werd ik naar Rawalpindi gezonden, waar ik 600 Pendjabis aanwierf op dezelfde voorwaarden als de lieden van Karatsji. Ik was er niet rouwig om, toen we eindelijk aankwamen, want ofschoon de meesten zich zeer goed gedroegen, schuilden er eenigen onder, die op bijna elk station langs den weg last veroorzaakten door onderlinge vechtpartijen, diefstallen ten nadeele van de verkoopers op het perron en het ophouden van den trein.

„Den dag na mijne terugkomst moest ik naar Quetta, waar ik nog 200 man aannam, allen Pathans en Hazaras, goede werklieden trots den slechten naam van de eersten. De mijn was nu in vollen gang en beschikte over 2500 arbeiders, behoorende tot alle kasten en godsdiensten; maar dank zij de oordeelkundige verdeeling over het logies en bij den arbeid, kwamen uit dezen hoofde geen moeilijkheden voort.

„De ertsopbrengst was nu tot 100 tons gemiddeld daags gestegen, en de werken leverden een levendigen aanblik op, daar de heuvel van den top tot den voet door de arbeiders onder handen werd genomen. De werktijd was gemiddeld acht en een half uur daags, doch wisselde een weinig naar het jaargetijde. In den winter werd de eerste bel om zes uur geluid bijwijze van waarschuwing voor de lieden om op te staan en hun tijd te geven om te eten; om 7 uur luidde de werkbel en begon de arbeid, die duurde tot tien minuten voor twaalven, op welk oogenblik de bel werd geluid ten teeken, dat de mijnen zouden worden ontstoken en dus iedereen, behalve zij, die met de ontsteking waren belast, zich uit de voeten moest maken. Zoodra het terrein vrij was, werden de verschillende mijnen tot ontploffing gebracht en in de naastvolgende oogenblikken geleek de heuveltop een hel terwijl groote rotsblokken naar den voet geslingerd werden. Om één uur werd de bel weer geluid en begon de arbeid op nieuw tot tien minuten voor vijven als wanneer op nieuw de bel werd geluid voor het ontsteken der mijnen en de eigenlijke arbeid voor dien dag was afgeloopen.

„Den eersten en vijftienden dag van elke maand werd het werk gestaakt en aan een ieder vrijaf gegeven, wat, behalve dat dit menschelijk was, uit zakelijk oogpunt goed gezien moet worden geheeten, daar het den lieden iets geeft, waarnaar zij verlangen, terwijl zij met frisschen moed weer aan den arbeid gaan. Dat zoo'n vrije dag zijn rente oplevert heb ik in vergelijking met een andere mijn, waar ik vroeger werkzaam was, opgemerkt. Geen vrije dagen werden er gegeven en iedereen moest onafgebroken werken van af zijne komst totdat hij heenging, tenzij hij wenscht te malengeren en een akeligen dag in zijn hut of op een zwerftocht door de wildernis door te brengen. Hoewel de lieden daar bij stukwerk betaald werden, bevond ik dat de lieden hier veel meer verzetten. Behalve deze vrije dagen had men dan nog de tallooze feesten en vasten, wat naar 't schijnt op 't zelfde neerkomt, waaraan vooral de hindoesche kalender zoo rijk is."

Een priester over vreedzame pacificatie. Op de grenzen van het portugeesche Angola en Duitsch Zuidwest Afrika woont de machtige stam der Ovambos, waartegen voorzoover zij op portugeesch gebied gevestigd zijn voor weinige maanden, eene expeditionnaire macht, bestaande uit 300 man cavalerie, 2200 man infanterie en 4 snelvuurkanonnen onder kapitein Roçadas is uitgezonden, met de opdracht om in het land een aantal, elkander ondersteunende posten op te richten.

In *Portugal em Africa*, een portugeesch maandschrift, onderwerpt pater Lecomte, leider van de katholieke zendelingen van den Heiligen Geest in Angola, het operatieplan aan eenige critiek en teekent dan het volgende aan:

„De Ovambo-hoofden, werkelijk geacht en gevreesd door allen, zouden hunne bevoegdheden weinig begrijpen, wanneer zij hunne onafhankelijkheid zouden prijs geven, en zelfs wanneer zij het leenmanschap op door de regeering aangeboden voordeelige voorwaarden zouden aanvaarden, zouden de grooten van het land hen vergiftigen of een opstand uitlokken, om een ander in hunne plaats te stellen, die den in het belang dier grooten zijnden bestaanden toestand wederom zou herstellen. Slechts de vrees en de overtuiging, dat alle tegenstand vruchteloos is, kunnen de hoofden, de grooten, het volk er toe brengen eene heerschappij eenstemmig aan te nemen. Allen weten wel, dat zij niet altijd onafhankelijk kunnen blijven, maar men wenscht zoo lang mogelijk den toestand te behouden, waarin voor zoovelen voordeelen zijn weggelegd. Nu met de Ovambo's over den intocht in hun land te onderhandelen, zou door hen als een teeken van zwakheid worden aangemerkt en geen gunstige uitkomsten opleveren. Het ware beter niets op den weg der onderhandelingen te erlangen, daar elk aldus opgericht fort elk prestige zou missen en de bezetting aan voortdurende minachting en dagelijksche conflicten zijn blootgesteld."

Congo-hervormers-taktiek. Onlangs kon men lezen dat de protestantsche zendeling Stannard door het gerechtshof te Boma in den Congo-Staat in hooger beroep was vrijgesproken van de tegen hem ingebrachte beschuldiging van laster, dien hij ten aanzien van een officier, in dienst van dien staat, Hagstroem in openbare geschriften zou hebben gepleegd. Voor de hand ligt het denkbeeld, dat de heer Stannard geen laster zou hebben gepleegd en dus de heer Hagstroem werkelijk zich zou hebben schuldig gemaakt aan de hem ten laste gelegde feiten. Wat blijkt nu evenwel? Morel, de ziel van de Congo Reform Association, naar wiens pijpen heel de engelsche regeering danst, heeft eenvoudigweg de brieven van Stannard, die hem bereikten, voor zijn tijdschrift de *West-African Mail* en voor zijn doel vervalscht, zoodat niet Stannard maar Morel de man van Stannards brieven is. En op de woorden van zulk een falsaris zweert men als op een evangelie — 't is eenvoudig misselijk.

Behandeling van chineesche koelies. Men maakt zich in den laatsten tijd in China, waar de mandarijnen het met de behandeling hunner ondergeschikten in het eigen land zoo nauw niet nemen, erg warm over de mishandelingen, waaraan de chineesche koelies in den vreemde zouden zijn blootgesteld. Zoo hebben chineesche bladen het nu onlangs gehad over de behandeling van koelies op Samvo, waarbij natuurlijk de gebrnikelijke overdrijving niet zal zijn uitgebleven. Om een staaltje van die overdrijving te geven zij hier even gememoreerd dat uit de verhandeling van een rechtszaakje te Singapore door een chineeschen koeliewerver aldaar tegen den uitgever van een chineesch blaadje ingesteld bleek, dat de laatste den eerste voor de voeten wierp hij landgenooten ronselde voor Banka, waar de lieden soms bijwijze van amusement voor de inzittenden onder de wielen der rijtuigen werden geworpen. Van Samvo heet het nu, dat de koelies er slecht gevoed en mishandeld worden, geen geneeskundige hulp bekomen en ook niet het overeengekomen loon. Een chineesch mandarijn zou zich nu op weg naar Apia bevinden om zich op de hoogte van den toestand te stellen.

Italianen in Rhodesia. Op een daartoe door de British South Africa Company afgestaan terrein in Rhodesia is onder de leiding van de heeren Danovaro en luitenant Guidotti de grondslag gelegd voor eene italiaansche kolonie. Italianen uit de streken, waar in hun vaderland de beoefening van den landbouw het hoogste staat, worden aan het hoofd gesteld van eenige modelhoeven, waarvoor de arbeiders uit de omwonende Kafferbevolking worden gerecruteerd.

Kras bijgeloof. Er gebeurt in het groote engelsch-indische rijk nog heel wat onder de oogen van het bestuur, wat het daglicht niet verdraagt. Te Lahore, eene der groote steden van het land, en in de omstreken dier stad, heerscht het bijgeloof, dat indien iemand zijn huwelijk niet met kinderen gezegend ziet, hij hierin kan tegemoet komen, door de belofte zijn eerstgeborene aan den Dewla Sjahi Dervisj af te staan. Deze bereidt het aanvaarde offer een levenden dood, door het een ijzeren kap op het hoofd te zetten, waardoor de groei wordt belet. Bezoekers van het mausoleum van keizer Djahangir, waar dit onmensch schijnt te huizen, ontdekten bij den muur der graftombe zulk een ongelukkig slachtoffer, een mooi twaalfjarig meisje met een zeer klein hoofd, dat de spraak miste en niet het minste besef van schaamte aan den dag legde. „Zelfs de kindermoord," merkt de *Indian Witness* op „was nog barmhartiger dan dit onduldelijk menschelijk lijden."

De Congo-staat. Van de hand van pater Castelein verscheen eene studie over den Congo-staat, zijn oorsprong, zijn rechten en plichten, en het requisitoir zijner aanklagers, waarin wij de volgende juiste uiteenzetting aantreffen:

»Wij beweren geenszins dat er geen fouten zijn begaan of misstanden voorkwamen, zoo in het bestuur van den Congo-staat, als bij de exploitatie der particuliere concessie-terreinen en van de kroon-domeinen. Alleen de idealogen overtuigd van de uitmuntendheid van hun systeem en van hunne bevoegdheid om het toe te passen kunnen beweren, dat zij bij een zoo lastig en moeilijk beheer elke fout zouden hebben vermeden en elken misslag gestraft. Bezadigde en onbevooroordeelde lieden trachten om het optreden van den staat na te gaan, slechts uit te vorschen van welken aard de fouten waren en welke afmetingen deze misstanden hadden aangenomen.

»Is er in deze wat hier voorviel, gelet op de exceptionneele toestanden, waaronder de Staat zich organiseerde, en in vergelijking met het bestuur over andere koloniën, iets abnormaals te ontdekken, wat de gestrengheid van den historicus en van den goed onderrichten socioloog moet te voorschijn roepen. Ziedaar de vraag waar het hier om moet gaan:

»Wij vermeenen voldoende onderricht te zijn om deze vraag in algemeenen zin te beantwoorden, en te ontkennen, dat de misbruiken, hoe ze zich ook thans nog mochten voordoen, dan wel zich in het verleden hebben voorgedaan in den moeilijken tijd van het begin, abnormaal zouden zijn of aanmerkelijk grooter dan in de bezittingen van Duitschland, Engeland en Frankrijk. Zij mogen ons dus niet den grooten omvang en de duurzame weldaden doen miskennen van den beschavingsarbeid, waaraan Leopold II zijn naam heeft verbonden.

Wat de belasting in arbeid aangaat, welke van de inlandsche bevolking wordt geheven, merkt de schrijver het volgende op:

»De belasting in arbeid de eenige practische is zelfs uit moreel en maatschappelijk oogpunt een uitstekende belasting, wanneer ze niet te zeer wordt opgedreven. De inlander is in hooge mate lui. Dan de wet op den arbeid is door God voor de heele menschheid gegeven en schept voor allen een ware gewetensplicht. Zij is bovendien een onmisbare factor voor de materieelen en moreelen vooruitgang. Een barbaarsch volk, dat zich niet aan die wet wil onderwerpen, zal zich nimmer beschaven. Men mag het dus daartoe dwingen, en daar het slechts arbeid kan leveren in compensatie van de diensten, die men het ter verbetering van zijn lot bewijst, heeft men dus een dubbel motief om dien arbeid op te leggen en te eischen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. Juni 1907.

Studiën op bevloeiingsgebied (vervolg), door F. K. Overduyn. — Het eiland Benkalis, door L. Reep. — Het achterhalen van gestolen goederen, door M. Herz. — De karbouwenstapel in de benedenstreken van de onderafdeeling Boven-Kampar, door O. P. Besseling. — Perkara policie dengen Prijaji-policie, door K. H. — De rechtspraak over de bevolking in Ned.-Indië, door E. Perelaer. — De nieuwe belasting op de bedrijfs- en andere inkomsten, door V. — Huishuurindemniteiten, door V.

Weekblad voor Indië. 1907. No. 17.

Jobstijdingen uit Celebes, door M. van Geuns. — Een jubilaris (J. Th. Andriesse), door M. v. G. — Het eerste zendingsfeest op Java, door B. — Indische omtrekken, door H. B. — Indrukken van den dag, door Corax. — Repliek van H. Borel aan O. Knaap. — Enz.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Gen. 6 Sept. 1907. No. 5.

Eene reis naar de bovenstreken van Boeloengan (Midden-Borneo) (12 Nov. 1905—11 April 1906), door E. W. F. van Walchren (met kaart, platen en tabel). — Exploraties aan de Zuidwestkust van Nieuw-Guinea, door R. L. A. Hellwig. — Dagboek van een tocht uit Todjo naar Mori (Midden-Celebes), en terug naar het Posomeer (11—27 April 1906), door F. R. Maengkom (met kaart). — Diepzeeloodingen in en nabij den Oost-Indischen Archipel, door J. F. Niermeyer. — De 5e expeditie van het Kon. Ned. Aardr. Genootschap naar het binnenland van Suriname, door L. A. Bakhuis. — De bevolking van Java en Madoera in 1905, door J. F. Niermeyer. — Litteratuur O. I. Archipel. — Enz.

De Indische Mercuur. 17 Sept. 1907.

Bijdragen van het algemeen proefstation te Salatiga tot de kennis der ziekten van koffie, cacao, kina, agave en pala. — Het tabaksgebruik in de Ver. St. v. N. A. van 1 Juli 1906—30 Juni 1907. — Effects of thading on soil conditions. — Studies on the movement of soil moisture. — De »Deli Planters Vereeniging" en de uitdrijving van den Straits Dollar. — Selectie-methode van suikerrietstokken volgens soortelijk gewicht. — Theevervalsching. — De begrooting van Ned.-Indië voor 1908. — Kultuurberichten. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren

NIEUWSTRAAT No. 26.

INDISCHE VENDUTIE

Malakkastraat 74,
DEN HAAG.

Is het *Soliedste Adres* voor hen die *KOMEN* om zich te *installeeren* en voor hen die hun *Inboedel* 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, *zonder kosten voor den inzender.*

Geopend van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

NIEUW

Malthusianisme.

Damesdeskundige.

MEVROUW ADRIAAN

Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

Th. GIJSBERS VAN WIJK.

Jacob v. d. Doesstraat 55, Den Haag.

Engelsche, Schotsche en Fransche stoffen.

Voor élegante coupe als soliede afwerking wordt gegarandeerd.

Eerste Coupeur geweest te Londen, Parijs, Brussel en Den Haag.

Uniformen. Ambtskleeding. Livreien.

TE HUUR.

Te ***BEEK*** bij ***Nijmegen*** te huur een **Gemeubileerde** of **Ongemeubileerde VILLA**, met 9 kamers, zaal en grooten tuin, in de kom der Gemeente bij de tram gelegen. Mooie wandelwegen. Bijzonder geschikt voor degenen, die naar Holland terugkeeren.

Te bevragen Hôtel HET SPIJKER, Beek.

COLCHICUM AUTUMNALE

de **Reuzenbloembol** welke in veertien dagen wel 26 prachtbloemen in paarsch en wit voortbrengt voor langen duur. Men legt deze bollen voor't raam zonder aarde of water op een bakje. Is de bloeitijd voorbij dan plant men de bol in een bloempot of in den tuin, en er ontwikkelt zich een prachtvolle plant, welke in 't voorjaar weer afsterft, en welke men opnieuw voor 't raam plaatst. Te bekomen tegen inzending van **Postwissel, per 3 stuks 30 cts., 6 stuks 55 cts. en 12 stuks f 1.—.**

SPOEDBESTELLING VERZOCHT.

De Bloemisterij

„LUGDUNUM-BATAVORUM",
LEIDEN.

DAMES ATTENTIE!

Atelier voor het maken van

Dames- en Kinder-Costumes, Mantels en Reformkleeding naar de nieuwste methode bewerkt. Nette coupe en spoedige aflevering met en zonder bijlevering der stof. Door het geheele land aan huis te ontbieden.

Geeft les aan Dames in het knippen en maken van Costumes Mantels enz.

Aanbevelend,

Mevr. H. W. BLOKBERGEN—VAN DER WAL.

Gerard Doustraat 65 bovenhuis. Amsterdam.

TRANSVALIA,

Prins Hendrikstraat 74.

Wollen- en Halfwollen

ONDERGOEDEREN,

Corsetten, — Kousen,

Echt Jaeger.

Nijmegen. Holland.

In een klein en net gezin in bovengenoemde stad bestaat gelegenheid tot opname van **een** of **meer kinderen**, die aldaar de scholen wenschen te bezoeken.

Van een liefderijken en zorgvuldige verpleging, alsmede toezicht op de lessen enz. kan men verzekerd zijn.

Men wordt verzocht voor inlichtingen zich met franco brieven onder lett. M. te wenden tot het bureau van dit blad.

Maatschappij NUTRICIA,

ZOETERMEER.

Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 44, „ 4797.
Filiale ROTTERDAM, Schiedamsche singel 21, „ 4149.

Eenigste Exporteurs van Gehomogeniseerde Melk en Room.

Provianderen verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.

Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

Mej. N. v. Genderen Stort

(Gedipl.)

Gr. Hertoginnenlaan 234,

heeft nog **eenige PIANOLESSEN disponibel.**

Goede referenties te Amsterdam en Den Haag.

Wij vragen U niets

anders als onze **NAAIMACHINES** en onze prijzen te vergelijken met die van andere firma's!

Bij ons geen afbetalingssysteem van 50 cents

per week, enz., dat zoovele huisgezinnen ongelukkig maakt, en den handelaar groote verliezen berokkent!

Wij zijn dan ook minstens 30 pct. goedkooper dan welke firma ook! **Acht** jaren de **meest volledige, schriftelijke** garantie.

Zuid-Hollandsche Naaimachinenhandel voorh. W. Vermeulen & Co,

VEENESTRAAT 5, DEN HAAG. Telefoon 4779.

Filialen in de voornaamste plaatsen van Nederland.

Reparaties van **alle** soorten Naaimachines door prima vaklui spoedig en zeer billijk.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.

Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

A. A. KNUIJVER & ZONEN,

Hofleveranciers
van H. M. de Koningin en H. M. de Koningin-Moeder.

Gedempte Raamstraat 11-12,
'S-GRAVENHAGE.

Ned. Fabriek van

alle soorten Borduur- en Passementwerk.

STOOMGALONWEVERIJ.

FRANJES, EMBRASSEN enz.
voor Meubelpassementwerk.

Foto's van banieren gratis ter inzage.

Nederlandsch-Indische Crediet- & Bankvereeniging

Hoofdkantoor AMSTERDAM, Keizersgracht 482.

DEPOSITO-RENTE.

Voor bedragen met 1 dag opzegging	3 pct.	Voor bedragen gedurende 6 maanden	4 pct.
„ „ gedurende 1 maand	5 „	„ „ „ 1 jaar	4 „
„ „ „ 3 maanden	4½ „		

Gelden op langen termijn gedeponeerd kunnen elken dag *tusschentijds* worden teruggevraagd, in welk geval correspondeerende renten vergoed worden.

Nieuw-Malthusianisme.

Mevrouw VAN DAM

dagelijks te spreken van **10--4** en van **7--9** uur. (Zondag op verzoek).

-:- Tollensstraat 106 -:-

Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.

Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes.

NOORDEINDE 6 *vis à vis Plaats.* **BRNARD DRABBE.** **DEN HAAG.** *Telephoonn. 2162.*

Specialiteit INDISCHE UITRUSTINGEN.

Dunne Lingerie's, Kat. Dam. Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings, in gegarandeerde Indische maten.

BOEKJES met volledige opgave GRATIS.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen

zijn alom bekend.

VRAAGT PRIJSCOURANT.

Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.

Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Rechtskundig Bureau

„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,

Gerard Doustraat 65, — AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan *in* en *buiten* faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën.